

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ЯКОСТІ НАДАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ОФТАЛЬМОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ХВОРИМ З ТРАВМАТИЧНИМИ УШКОДЖЕННЯМИ ОКА В ЗАКАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

Мазур Євгенія Василівна,

Лікар-офтальмолог

Закарпатський центр мікрохірургії ока

м. Ужгород, Україна

yevheniia.mazur@uzhnu.edu.ua

Вступ. Травматичні ушкодження ока є однією з найпоширеніших причин тимчасової та постійної втрати зору, що суттєво впливає на якість життя пацієнтів і соціально-економічні показники регіону і становить значну проблему для системи охорони здоров'я, особливо в регіонах з високим рівнем промислового та сільськогосподарського виробництва [1]. Основною проблемою надання якісної офтальмологічної допомоги є дефіцит висококваліфікованих лікарів-офтальмологів [2]. Інтеграція сучасних методів діагностики та лікування, що базується на запровадженні новітніх технологій і дозволяє зменшити кількість ускладнень і підвищити рівень реабілітації пацієнтів, суттєво підвищує рівень якості надання медичних послуг при травматичних ушкодженнях ока [3]. Крім того, в контексті забезпечення якості спеціалізованої медичної допомоги хворим з травматичними ушкодженнями ока важливими є впровадження стандартизованих протоколів лікування травм ока на всіх рівнях медичної допомоги і проведення регулярного моніторингу якості надання послуг для підвищення ефективності лікування [4], інтеграція соціально-психологічної підтримки в процесі лікування, що забезпечує спрямованість реабілітаційних заходів не тільки на відновлення зору, але й на адаптацію пацієнтів до нових умов життя [5] та раннє залучення реабілітаційних технологій, що дозволяє зменшити тривалість лікування та підвищити рівень повернення пацієнтів до нормального життя [6].

Закарпатський регіон має унікальне географічне положення, економічну структуру та нерівномірне розподілення медичних ресурсів, що обумовлює обмежений доступ населення до високоспеціалізованих медичних послуг і потребує особливої уваги до якості надання спеціалізованої офтальмологічної допомоги, що пов'язане з проблемами забезпечення офтальмологічної служби кваліфікованим персоналом та необхідною апаратурою для лікування пацієнтів із тяжкими травмами ока [7,8].

Мета роботи полягала в проведенні експертної оцінки якості надання спеціалізованої офтальмологічної допомоги хворим із травматичними ушкодженнями ока в Закарпатському регіоні, що включало аналіз існуючих підходів до діагностики, лікування та реабілітації таких пацієнтів і виявлення основних проблем та бар'єрів у наданні медичної допомоги.

Матеріали та методи. У процесі дослідження якості надання спеціалізованої офтальмологічної допомоги хворим із травматичними ушкодженнями ока в Закарпатському регіоні використано статистичні дані про рівень очного травматизму очей в Закарпатській області і дані медичних карт 469 пацієнтів за період 2018–2023 років, які отримували амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу в офтальмологічних відділеннях регіону. Застосовано медико-статистичний аналіз і метод експертної оцінки. Дані первинних джерел інформації оброблені з використанням програми IBM SPSS Statistics 28.0.10.

Результати та обговорення. Згідно з аналізом даних про захворюваність та поширеність очного травматизму в Закарпатській області за період 2018-2023 років спостерігається стійка тенденція до зростання кількості випадків травматичних ушкоджень ока. Зокрема у 2020 році було зафіксовано 315 випадків госпіталізації з травмами ока, що на 12% більше порівняно з 2018 роком. У 2023 році цей показник зріс до 348 випадків, що свідчить про зростаючу проблему очного травматизму (рис.1).

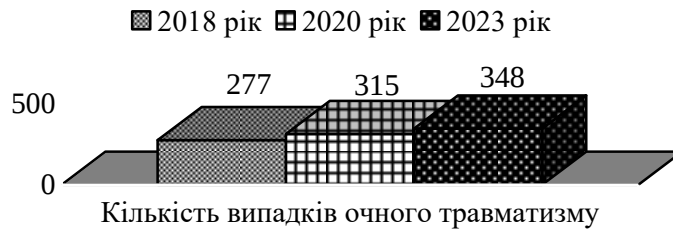

Рис 1. Динаміка кількості випадків очного травматизму за 2018-2023 р.р.

Згідно зі статистичними даними, найбільший відсоток травм припадає на чоловіків працездатного віку (64,3%), зокрема на робітників будівельної та промислової сфер. За результатами дослідження значну частку травм становили побутові ушкодження - 354 випадки (75,48±1,99%), виробничі травми - 68 (14,50±1,62%) і травми, отримані при заняттях спортом і внаслідок ДТП – 41 (8,74±1,30%). Також у 5 випадках ушкодження ока були отримані внаслідок бойових травм (1,07±0,47%) і у 1 (0,21±0,21%) – під час сільськогосподарських робіт (рис.2).

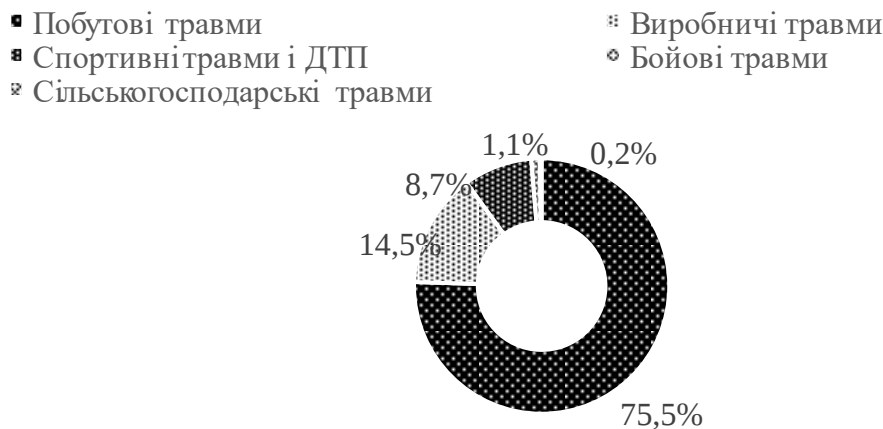

Рис.2. Типи травматичних ушкоджень ока за 2018-2023 р.р..

У структурі травм найбільша кількість хворих була з приводу проникної рани очного яблука без стороннього тіла – 216 хворих (46,05±4,98%), проникної рани очного яблука із стороннім тілом – 109 (23,24±4,22%), забою очного яблука та тканин очниці - 103 (21,96±4,14%) та інших пошкоджень ока та очниці – 41 (8,75±2,82%) (рис.3).

442 пацієнти ($94,24 \pm 1,07\%$) звернулись за медичною допомогою у перші 6 годин з моменту травмування, 16 ($3,41 \pm 0,84\%$) – протягом 6-12 годин, 9 ($1,92 \pm 0,63\%$) – протягом 12-24 годин і 2 ($0,43 \pm 0,30\%$) – більш ніж 24 години. За результати експертної оцінки спеціалізована медична допомога хворим у всіх випадках ($100,00\%$) надавалась одразу після їх звернення.

- Рана очного яблука без стороннього тіла
- ▨ Рана очного яблука зі стороннім тілом
- ▤ Забій очного яблука та тканин очниці
- Інші пошкодження ока

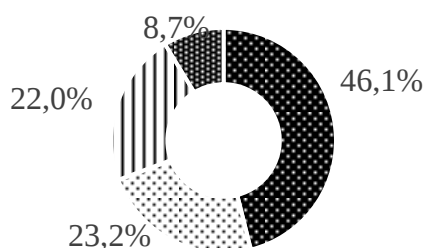

Рис.3. Структура очного травматизму за діагнозами (МКХ-10)

за 2018-2023 р.р.

У 268 випадках ($57,14 \pm 2,28\%$) хворим проведено консервативне лікування і у 201 ($42,86 \pm 2,28\%$) – хірургічне.

Своєчасна діагностика очної травми з наступним раціональним використанням даних обстеження і своєчасно проведене лікування визначені у 442 ($94,24 \pm 1,07\%$) випадках. Несвоєчасність діагностичних і лікувальних заходів у 27 ($5,76 \pm 1,08\%$) випадках пов'язана з несвоєчасним зверненням травмованих за медичною допомогою.

За результати лікування у 131 пацієнта ($27,93 \pm 2,07\%$) визначене повне одужання і у 368 ($72,07 \pm 2,07\%$) – покращення стану здоров'я. Основними ознаками одужання чи покращення стану здоров'я хворих з травматичними ушкодженнями ока визначено: зменшення болю та дискомфорту – 421 хворий ($89,76 \pm 1,40\%$), покращення зору – 279 ($59,49 \pm 2,27\%$), зменшення запалення – 114 ($24,31 \pm 1,98\%$), загоєння ран – 93 ($19,83 \pm 1,84\%$), відновлення нормальної

анатомії ока – 87 ($18,55 \pm 1,79\%$), покращення рухливості ока – 111 ($24,31 \pm 1,98\%$), зменшення світлобоязні – 26 ($5,54 \pm 1,06\%$), відновлення нормальної сльозопродукції – 63 ($13,43 \pm 1,57\%$), покращення загального самопочуття – 437 ($93,18 \pm 1,16\%$), нормалізація лабораторних показників 372 ($79,32 \pm 1,87\%$), позитивні зміни при інструментальних дослідженнях – 391 ($83,37 \pm 1,72\%$), відсутність ускладнень – 435 ($92,75 \pm 1,20\%$), здатність виконувати повсякденні задачі – ($84,65 \pm 1,66\%$), зменшення потреби в медикаментозному лікуванні – 298 ($61,83 \pm 2,24\%$) та позитивна оцінка лікаря – 469 (100,00%) (табл. 1).

Таблиця 1

Ефективність лікування хворих з травматичними ушкодженнями ока за 2018-2023 р.р. (за результати експертної оцінки)

№ з/п	Ознаки одужання і покращення стану здоров'я хворих після лікування з приводу травматичного ушкодження ока	Абсолютне число експертних висновків	на 100 експертних висновків	$\pm m$
1.	Позитивна оцінка лікаря	469	100,00	
2.	Покращення загального самопочуття	437	93,18	1,16
3.	Відсутність ускладнень	435	92,75	1,20
4.	Зменшення болю та дискомфорту	421	89,76	1,40
5.	Здатність виконувати повсякденні задачі	397	84,65	1,66
6.	Позитивні зміни при інструментальних дослідженнях	391	83,37	1,72
7.	Нормалізація лабораторних показників	372	79,32	1,87
8.	Зменшення потреби в медикаментозному лікуванні	298	61,83	2,24
9.	Покращення зору	279	59,49	2,27
10.	Зменшення запалення	114	24,31	1,98
11.	Покращення рухливості ока	111	23,67	1,96
12.	Загоєння ран	93	19,83	1,84
13.	Відновлення нормальної анатомії ока	87	18,55	1,79
14.	Відновлення нормальної сльозопродукції	63	13,43	1,57
15.	Зменшення світлобоязні	26	5,54	1,06

169 хворим ($36,03 \pm 2,73\%$) після основного лікування було призначено від 1 до 5 реабілітаційних заходів, серед яких слід зазначити - регулярні медичні огляди – у 86 пацієнтів ($18,34 \pm 1,79\%$), встановлення очного протезу – у 47 ($10,03 \pm 1,39\%$), призначення спеціальних вправ та тренування для відновлення функції зору – у 91 ($19,4 \pm 1,82\%$), призначення спеціальних засобів та технологій, що допомагають покращити функцію зору – у 28 ($5,97 \pm 1,09$) та психологічний супровід хворих – у 65 ($13,86 \pm 1,59$).

Висновки.

1. Рівень очного травматизму в Закарпатському регіоні демонструє стійку тенденцію до зростання, особливо серед чоловіків працездатного віку. Основними причинами травм є побутові та виробничі нещасні випадки.

2. Експертна оцінка показала, що якість та ефективність надання спеціалізованої офтальмологічної допомоги хворим з травматичними ушкодженнями ока в Закарпатському регіоні знаходиться на достатньо високому рівні. Проте існують аспекти, які потребують вдосконалення, особливо в плані своєчасності надання спеціалізованої медичної допомоги.

3. Покращення реабілітаційних програм є ключовим елементом у відновленні зору та підвищенні якості життя пацієнтів з травматичними ушкодженнями ока. Розробка та впровадження комплексних програм післяопераційного спостереження і відновлення є необхідним напрямком розвитку офтальмологічної служби в регіоні.

4. Застосування сучасних діагностичних і лікувальних технологій є важливим аспектом для поліпшення якості офтальмологічної допомоги та зменшення частоти ускладнень після травм ока в Закарпатському регіоні.

Список літератури

1. Антонюк, С. О., Паламарчук, Є. О. (2019). Сучасні підходи до організації офтальмологічної допомоги в Україні. Медичні перспективи, 24(1), 51-57.
2. Коваленко, В. О. (2018). Медико-соціальні проблеми реабілітації пацієнтів після травматичних ушкоджень органа зору. Український вісник офтальмології, 26(4), 77-82.

3. Стащенко, І. В., Андрієнко, М. Г. (2020). Оцінка якості надання медичних послуг при травматичних ушкодженнях ока: перспективи покращення. Міжнародний медичний журнал, 15(2), 58-62.
4. Назаренко, А. Г., Пирогова, О. П. (2021). Сучасні технології лікування травматичних ушкоджень органа зору. Офтальмологічний вісник, 33(1), 11-16.
5. Шамрай, В. П. (2018). Комплексний підхід до реабілітації пацієнтів після травм ока. Український журнал медицини, 24(1), 25-30.
6. Дашкевич, О. А., Левченко, Л. С. (2020). Травматичні ушкодження ока: клінічна характеристика та особливості лікування. Здоров'я України, 9(5), 18-22.
7. Ляховська, Н. В., Дем'яненко, І. С. (2019). Роль офтальмологічних служб у зниженні інвалідності внаслідок травматичних ушкоджень ока. Медицина сьогодні і завтра, 78(2), 44-48.
8. Корчинський, М. М., Семенова, Г. І. (2017). Регіональні особливості надання спеціалізованої медичної допомоги при очному травматизмі в Україні. Офтальмологічна практика, 34(3), 34 -39.